

Opslag CO₂ in lege gasvelden: kwestie van politieke wil

26

Scheffers en Bos kennen elkaar al enige tijd en dat is te merken. Ze vullen elkaar vlot aan en de sfeer is open. TNO brengt zo af en toe advies uit aan EBN, zegt Scheffers: 'Maar vergis je niet. Dat gaat via een open tender en de mensen van TNO moeten duidelijk maken dat ze met het beste aanbod komen.'

Het laatste TNO-advies ging over de mogelijke rol van EBN bij de opslag van het broeikasgas CO₂ in lege gasvelden.

Scheffers: 'Maar laat ik eerst iets vertellen over EBN. Onze missie is het realiseren van een voor de Nederlandse samenleving profijtvolle ontwikkeling van energiebronnen en benutting van de ondergrond. We zijn een besloten vennootschap met de Nederlandse staat als enige aandeelhouder. Je kunt ons de Nederlandse staatsolie- en gasmaatschappij noemen, maar dan met de aantekening dat we *non-operator* zijn, dat wil zeggen dat we zelf niets in uitvoering nemen of hebben.'

EBN is wel als mede-investeerder betrokken bij de opsporing en winning van olie en gas. Daarnaast heeft het bedrijf een breed takenpakket, waartoe gasopslag en advisering over de exploitatie van kleine gasvelden behoren, en via het bedrijf Gasterra ook de verkoop van olie en gas. EBN draagt de winst af aan de Staat en draagt bij aan een aanzienlijk deel van de Nederlandse aardgasopbrengsten. EBN denkt bovendien mee over een verantwoord energiebeleid. In dat kader deed het bedrijf ervaring op met de ondergrondse opslag van aardgas in leeggeproduceerde velden. Die ondergrondse gasopslag is een buffer, die nodig is om 's winters een plotselinge piekvraag naar gas op te vangen. Lege gasvelden zijn echter ook geschikt voor de opvang van het broeikasgas CO₂ en EBN overweegt om daarin een rol te gaan spelen.

EMISSIERECHTEN

Aan die opslag zitten haken en ogen, zegt Bos: 'De technologie voor transport en ondergrondse injectie is er. En het veiligheidsbeleid in de Nederlandse gas- en oliesector is zo goed ontwikkeld, dat ik durf te stellen dat je je daarover geen grote zorgen hoeft te maken. Maar de afvang van CO₂ bij de bron, zeg maar bij de pijp van een fabriek, is nog duur en ook aan de acceptatie door het publiek moeten we hard werken.'

Een ander probleem is de CO₂-economie.

Die bestaat al, licht Scheffers toe, maar in kunstmatige vorm: 'Emissierechten voor CO₂ zijn verhandelbaar. Dat wil zeggen, dat de overheid je als bedrijf of als andere organisatie een maximum aan uitstoot van CO₂ toewijst. Zolang je onder die "cap" blijft, houd je rechten over die je op een speciaal gecreëerde markt kunt verkopen. Produceer je te veel CO₂, dan kun je daar ook je ontbrekende quotum kopen.'

Als dat systeem echt werkt, dan is het een instrument om de uitstoot van CO₂ te beperken, maar zo ver is het nog niet. Het zijn de overheden die de 'cap' vaststellen en daarmee de prijs van de rechten beïnvloeden. Bos: 'Zo krijg je een kunstmatige markt. Het zal veel stuurmanskunst vereisen om de marktpartijen het vertrouwen te geven, dat de CO₂-prijs op de lange termijn stabiel en hoog genoeg is om te investeren in alternatieven zoals energiebesparing, gebruik van duurzame bronnen of CO₂-opslag.'

Het gesprek tussen Scheffers en Bos verloopt verder tegen die achtergrond. Ze willen best filosoferen over opslag van CO₂ in lege gasvelden, maar ze tekenen aan dat die pas kans van slagen heeft als de markt van emissierechten een hechtere basis krijgt.

BEDRIJFSPLAN

Maar goed, zeggen de twee, laten we aannemen dat het zo ver komt. TNO beschreef na een onderzoek bij een grote groep belanghebbenden de verschillende rollen die EBN dan kan spelen. Bos: 'Het zijn er vijf. EBN kan regisseur zijn en coördineren, optreden als mede-investeerder, bij marktfalen zelf opslag-operator worden, al gevulde CO₂-opslagvelden beheren en ten slotte als een student kennis vergaren en alvast deelnemen in projecten elders in Europa.'

TNO stelde vervolgens een bedrijfsplan op, compleet met een analyse van de andere spelers in het veld, studies van concrete gevallen, een onderzoek naar het wettelijk kader en een inpassing in de missie van EBN. Bos: 'Nogal uitzonderlijk voor TNO, zo vaak doen we zoiets niet.'

Een interessant onderzoek, vult Scheffers aan, dat het denken bij EBN heeft aangescherpt. Maar een commercieel haalbaar project zit er vooreerst niet in. 'Dat zouden we dan samen met Gasunie gaan doen, want dat bedrijf is expert op het gebied van gastransport en kan voor

transport van CO₂ gaan zorgen.' EBN en Gasunie zijn in een adviserende rol wel al betrokken bij CO₂-opslag. Het kabinet heeft beide partijen gevraagd om bouwstenen te leveren voor een langetermijn CO₂-opslag- en transportstrategie.

POLITIEKE WIL

Scheffers voorziet in de praktijk zowel dilemma's als synergie: 'Eerst de dilemma's. Die doen zich voor als je CO₂ kwijt wilt en er is nog onvoldoende opslagruimte. Gebruik je dan een gasveld dat voor negentig procent leeg staat? Operators kunnen het leven van gasvelden steeds verder rekken, daar moet je ook rekening mee houden. En wat doe je in het omgekeerde geval, als een operator een veld wil sluiten en je de installaties over een paar jaar misschien kunt hergebruiken voor CO₂-opslag? Dat is het mottenballen-concept en EBN zou een rol kunnen spelen als tijdelijk beheerder.'

EBN kan ook – de synergiekant van het verhaal – koppelen en stimuleren, initiatieven nemen en mensen bij elkaar brengen, zegt Scheffers: 'We willen verder denken dan een individueel project en in een groter verband bekijken wat zo'n project voor andere partijen betekent. Dat is een verantwoordelijkheid die we als staatsdeelneming voelen.'

Ondertussen blijft het optimaliseren van de Nederlandse gas- en olieopbrengst de belangrijkste taak van EBN. Scheffers: 'Dat blijft vooreerst zo. Op de langere termijn, zeg in 2020, kan CO₂-opslag een aanvullende taak naast de gaswinning worden. Daarom bouwen we nu alvast kennis op en de inbreng van TNO stellen we zeer op prijs.' En Bos: 'Maar of het daadwerkelijk zo ver komt, hangt af van de ontwikkeling van de markt van emissierechten van CO₂. En dat is vooral een kwestie van internationale politieke wil.'

Info: christian.bos@tno.nl

Energie Beheer Nederland bv (EBN) speelt een belangrijke rol in de exploitatie van het Nederlandse aardgas. Het bedrijf vroeg zich af, of de opslag van het broeikasgas CO₂ in lege gasvelden een aanvullende activiteit kan worden. TNO-adviseur ir. Christian Bos onderzocht de mogelijkheden en filosofeert daarover met technical manager dr. Berend Scheffers van EBN: 'Technisch kan het, maar is het commercieel haalbaar?'

27

Dr. Berend Scheffers (rechts) en ir. Christian Bos: alleen als overheden erin slagen om marktpartijen het vertrouwen te geven dat de CO₂-prijs op de lange termijn stabiel en hoog genoeg blijft, zullen die bereid zijn te investeren in alternatieven.